

15. Tomas Hanna, *The Body of Life* (New York: Alfred A. Knopf, Inc., 1980), с. 193ff. [in English].

16. Томас Ханна Соматика. Возрождение контроля ума над движением, гибкостью и здоровьем – Da Capo Life Long. 2012, 253 с. / Tomas Khanna Somatyka. Vozrozhdenye kontrolya uma nad dvyzhenyem, hybkost'yu u zdorov'em (*Revival of Mind Control over Movement, Flexibility and Health*), Da Capo Life Long. 2012, 253 p. [in Russian].

Дата надходження статті: «01» листопада 2017 р.

Стаття прийнята до друку: «15» листопада 2017 р.

Рецензенти:

Карпець Л. – доктор філософських наук, професор

Мулик К. – доктор педагогічних наук, доцент

Максимова Катерина – старший викладач кафедри української та іноземних мов Харківської державної академії фізичної культури, e-mail: okateryna2014@gmail.com

Maksymova Kateryna – assistant professor of the department of Ukrainian and foreign languages of Kharkiv State Academy of Physical Culture e-mail: okateryna2014@gmail.com.

Цитуйте цю статтю як:

Максимова К. Теоретичне обґрунтування принципу соматичного навчання студенток ВНЗ за методом Томаса Ханни. *Педагогічний дискурс*. 2017. Вип. 23. С. 85–90.

Cite this article as:

Maksymova K. Theoretical Justification of the Principle of Somatic Education of Girl-Students of Higher Educational Establishments by Tomas Hanna's Method. *Pedagogical Discourse*. 2017. Issue 23. pp. 85–90.

УДК 378.147/.4 (477.43) ХГПА (09)

ЛЮДМИЛА МАШКІНА,

кандидат педагогічних наук, доцент

(Україна, Хмельницький, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія)

LIUDMYLA MASHKINA,

candidate of pedagogical sciences, associate professor

(Ukraine, Khmelnytskyi, Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy)

orcid.org/0000-0002-4942-7924

НАТАЛІЯ КАЗАКОВА,

кандидат педагогічних наук, доцент

(Україна, Хмельницький, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія)

NATALIA KAZAKOVA,

candidate of pedagogical sciences, associate professor

(Ukraine, Khmelnytskyi, Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy)

orcid.org / 0000-0003-1499-3448

**Організація педагогічної практики студентів
у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії:
історія та сучасність**

**Organization of Pedagogical Practice of Students
in Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy:
History and Modern Times**

В статті розкрито особливості організації педагогічної практики у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії. Показано історичні аспекти її розвитку та сучасні тенденції функціонування. Визначено організаційно – методичні засади практики в педагогічній школі, технікумі, педагогічному училищі, коледжі, гуманітарно-педагогічному інституті та академії. Акцентовано на видах та змісті педагогічної практики, базах, документації. Звернено увагу на процедуру захисту практики, діяльності керівників практики, педагогів загальноосвітніх та дошкільних закладів, наукові доробки з проблем практичної підготовки. Зокрема, збірники наукових праць, дисертаційні дослідження, науково – практичні конференції з педагогічної практики.

Ключові слова: *Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, педагогічна практика, історія, сучасність, види практики, бази практики, організація практики.*

The article describes the peculiarities of the organization of pedagogical practice in the Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy. The historical aspects of its development and modern tendencies of functioning are shown. The organizational and methodical principles of practice in the pedagogical school, the technical school, the pedagogical college, the college of the humanitarian pedagogical institute and the academy are determined. It is focused on the types and contents of pedagogical practice, bases, documentation. The attention was paid to the procedure of protection of practice, the activities of practice directors, teachers of general and preschool establishments, scientific developments on problems of practical training. In particular, collections of scientific works, dissertation researches, scientific and practical conferences on pedagogical practice.

Pedagogical practice in Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy is one of the most effective, productive (professionally) directed form of student training. The role of pedagogical practice in the formation of the personality of the educator, teacher, teacher, manager and in the mastering of the pedagogical profession is extremely high. During practice, students have the opportunity to assert themselves in the new status-role position, identify themselves with the professional model of the future teacher, who performs various functions: educational, educational, developmental, maternal, diagnostic, socialization, etc.; to form their own individual style of professional activity with children, parents and colleagues; to form professional abilities; to define professional prospects for them and ways of their achievement, as well as to strive for constant improvement and creativity.

Key words: *Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, pedagogical practice, history, modernity, types of practice, bases of practice, organization of practice.*

Постановка проблеми у загальному вигляді... Велику роль у підготовці майбутніх педагогів до професійної діяльності відіграє педагогічна практика, коли засвоєння навичок майбутньої педагогічної діяльності, поведінки та вміння вирішувати проблеми відбуваються не в змодельованих ситуаціях і не в стінах навчального закладу, а в умовах реальної практичної діяльності в навчально-виховному закладі.

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія – один із найдавніших навчальних закладів Поділля. Починаючи з часу відкриття педагогічних курсів у Проскуріві (1921 р.) заклад зазнав суттєвих змін у системі професійної освіти з підготовки педагогічних кадрів, в тому числі і педагогічної практики.

Аналіз досліджень і публікацій... Проблемам організації і проведення педагогічної практики присвячені роботи багатьох науковців: О.Абдулліної, Л. Булатової, Г. Коджаспірової, В. Морозової, А. Щербакова та ін.. Аналіз наукових досліджень, методичної літератури і нормативних документів свідчить про те, що педагогічна практика як форма професійного навчання у вищій школі спирається на певний теоретичний фундамент, який забезпечує вирішення теоретичних і практичних завдань професійної підготовки сучасного педагога – реформатора всього життя дитини.

Теоретичні основи професійної підготовки педагога обґрунтовуються у фундаментальних дослідженнях Л. В. Артемової, А. М. Богуш, О. Л. Кононко, Т. І. Поніманської, Н. В. Лисенко та ін. Окремі аспекти проблеми досліджували М. Євтух, О. Мороз, Ю. Приходько (розвиток творчої індивідуальності особистості у майбутнього педагога); І. М. Богданова, І. М. Дичківська та ін. (підготовка майбутнього вихователя на основі інноваційних технологій); Л. Волобуєва (проблема оцінювання професійного становлення майбутнього педагога). Науковці Хмельницької гуманітарно – педагогічної академії (Л. А. Машкіна, Н. В. Казакова, Л. В. Зданевич, Л. С. Пісоцька, Ю. В. Телячий, І. М. Шоробура, І. П. Ящук та ін.) розробили зміст та технологію організації практики майбутніх педагогів в умовах ступеневої підготовки.

Мета статті – висвітлити історико – методичні засади організації педагогічної практики в Хмельницькій гуманітарно – педагогічній академії, розкрити її види, зміст, особливості керівництва.

Виклад основного матеріалу... Освітній шлях Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії упродовж 95 років існування був у різних статусах: педагогічні курси, педагогічна школа, педагогічний технікум, педагогічне училище, педагогічний коледж, гуманітарно-педагогічний інститут, гуманітарно-педагогічна академія.

У різні роки свого функціонування навчальний заклад готував учителів початкових класів, учителів фізкультури, піонервожатих, вихователів дошкільних закладів, учителів музики.

Сьогодні академія готує фахівців для освітньої галузі зі спеціальностей: «Дошкільна освіта», «Початкова освіта», «Музичне мистецтво», «Хореографія», «Образотворче мистецтво», «Філологія. Українська мова та література», «Філологія. Англійська мова та література», «Практична психологія», «Культурологія», а також магістрів за спеціальностями «Дошкільна освіта», «Початкова освіта», «Музичне мистецтво», «Управління навчальним закладом», «Педагогіка вищої школи».

Всі вони, студенти минулих років, починаючи з 20-х р. ХХ ст. і сьогоднішні, які навчаються уже у ХХІ столітті, проходили та проходять педагогічну практику в загальноосвітніх школах і дошкільних навчальних закладах колишнього Проскурова, нинішнього Хмельницького, школах

Кам'янець-Подільської губернії та сучасної Хмельницької області.

Зі встановленням радянської влади у 1921-1924 рр. відбулася реорганізація системи педагогічної освіти, склалися дві форми педагогічної практики - активна (пов'язана з методиками окремих предметів) і пасивна (ознайомлення з дитячими закладами, спостереження за педагогічним процесом у школі). Вивчення дисциплін педагогічного циклу тісно пов'язувалося з виробничою практикою студентів. Практична підготовка проходила в органічній єдності з соціально-економічним життям країни. З 1925 р. учні педагогічного технікуму проходили такі види практики: політосвітня практика (1-й рік - 6 днів, 2-й рік - 12 днів, 3-й рік - 12 днів); праця на виробництві (1-й рік - 18 днів, 2-й рік - 18 днів, 3-й рік - буднів); педагогічна практика (1-й рік - 12 днів, 2-й рік - 18 днів, 3-й рік - 30 днів) [2].

У 30-ті рр. навчально-виховний процес у Проскурівському педагогічному технікумі ставав на дедалі вищий рівень: з'являлися нові навчальні програми, майже повністю зникла плінність студентського складу. Згідно з програмою для педагогічних технікумів практика проводилася протягом усіх семестрів. Учені проводили уроки зі всіх предметів, самостійно працювали в школі з однією чи двома групами, вивчали основні організаційно-педагогічні питання школи (школознавство).

У роки німецько-фашистської окупації Поділля (1941-1944 рр.) педагогічний технікум припинив свою діяльність, а з 1945 р. розпочав функціонування в статусі педагогічного училища.

У навчальному плані педагогічного училища виокремлено такі види педагогічної практики: спостереження і аналіз занять у школі; пробні уроки та позакласні заняття; перші дні дитини в школі; одноденна і двотижнева практика. Кожен студент за 4 роки проводив близько 48 занять: 5 пробних уроків, 4 уроки та позакласне заняття під час одноденної практики; 32 уроки і 3-4 позакласні заняття в ході двотижневої практики. Крім того, практикант спостерігав до 200 уроків і позакласних заходів. Педагогічна практика тривала протягом 3 років з 2 курсу. Велика увага приділялася праці на пришкольніх ділянках, виготовленню дидактичних матеріалів для пробних уроків і занять; значно посилювалося керівництво практикою.

З 1960 р. у тодішньому педагогічному училищі була введена посада завідувача педагогічною практикою. У ці роки встановлюються широкі зв'язки зі школами та дитячими садками. Керівники практики вивчали та висвітлювали досвід роботи учителів шкіл і вихователів дитячих садків області. У 1967 р. учні проходили практику в кращих учителів у різних типах шкіл – загальноосвітній і середній, двокомплектній школі-інтернаті, у школі з групою продовженого дня [1].

Педагогічна практика на шкільному відділі проводилася в певній системі, що включала: практику з позакласної роботи; літню практику; пробні уроки і заняття; практику «Перші дні дитини в школі»; переддипломну педагогічну практику. Окрім названих видів практики студенти училища проводили спостереження за окремими видами навчально-виховної роботи в школах у зв'язку з вивченням курсів психології, педагогіки і окремих методик. На дошкільному відділі педагогічна практика включала такі види: спостереження і пробна практика в групах дітей раннього віку, дошкільного віку, літня педагогічна практика, переддипломна педагогічна практика. Зміст практики визначався програмою, її терміни і порядок проведення - навчальними планами педучилищ та Інструкцією по використанню в педагогічних училищах Положення про виробничу практику [6].

У 1993 р. МО України було затверджено Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, в якому розглядаються загальні питання організації, проведення та підбиття підсумків усіх видів практики студентів різних спеціальностей навчання у вищих навчальних закладах України. Відповідно до нього і організовувалася та проводилася практика в Хмельницькому педагогічному училищі.

У 1996 р. очолив колектив Микола Миколайович Дарманський, який відкрив нові сторінки в історії навчального закладу, зокрема і педагогічної практики. Він розглядав педагогічну практику як важливий чинник формування професійної готовності майбутнього педагога та його здатності до діяльності в умовах розширення навчально-виховного простору. Він підкреслював, що намічена тенденція зближення педагогічного училища і вищого педагогічного навчального закладу дозволить більш повно реалізувати потенціал педагогічних колективів: практичну спрямованість педагогічного училища і теоретичну – вищого педагогічного навчального закладу.

Однією з визначальних вимог впровадження ступеневої освіти визначено неперервний характер практики, наступність у змісті, формах і методах її організації. Тому було переглянуто і вдосконалено програми педагогічної практики з урахуванням її наступності та неперервності на кожному освітньо-кваліфікаційному рівні; посилено науково-дослідну діяльність студентів на старших курсах, удосконалено форми і методи роботи зі студентами на педагогічній практиці; організовано методичну роботу з учителями шкіл, встановлено ділові стосунки факультету і кафедр

з базами практики [5].

У 1999 році Хмельницьке педагогічне училище набуває нового статусу – гуманітарно-педагогічного коледжу, а згодом, у 2000 році гуманітарно - педагогічного інституту, ректором якого став справжній освітянський реформатор Микола Миколайович Дарманський.

Проректор з педагогічної практики Л.А.Машкіна, методист практики Н.В.Казакова повністю погоджувалися з думкою ректора, що забезпечити ґрунтовну практичну підготовку майбутніх педагогів можливо за умови координування зусиль суб'єктів управління і самоуправління педагогічною практикою вищого педагогічного навчального закладу, школи та дошкільного навчального закладу.

У Хмельницькому гуманітарно-педагогічному інституті студенти проходили педагогічну практику на базі створеного навчально -виховного наукового комплексу, до складу якого входили чотири базові школи: спеціалізовані загальноосвітні школи I – III ст._№ 1, 15, 29, навчально-виховний комплекс №7, а також дошкільні навчальні заклади № 37, 45, 46, 47, 49. Окремі студенти факультету дошкільного виховання проходили переддипломну педагогічну практику в Республіці Польща (м. Ченстохово, Педагогічна академія ім. Я. Длугоша).

З 1 вересня 2006 р. навчальний заклад функціонує в статусі Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, на той час першої і єдиної в Україні. У 2008 році було в академії створено відділ педагогічної практики, начальником якого стала кандидат педагогічних наук, доцент Казакова Н. В.

На сучасному етапі розвитку Хмельницької гуманітарно – педагогічної академії педагогічна практика займає особливе місце у системі професійно - педагогічної підготовки студентів. Вона інтегрує теоретичну і практичну підготовку майбутніх фахівців, підвищує якість їх навчання та є передумовою успішного формування професійно – педагогічних умінь і навичок [3].

Хмельницька гуманітарно – педагогічна академія має повне забезпечення базами практики для студентів і слухачів магістратури усіх спеціальностей. Базами практики є загальноосвітні навчальні заклади, дошкільні навчальні заклади, позашкільні установи (дитячі центри естетичного виховання учнівської молоді, дитячі музичні школи, дитячі школи мистецтв, філармонії, міські будинки культури, палаці творчості дітей та юнацтва, центри національного виховання учнівської молоді) усіх районів Хмельницької області. Найбільша кількість баз практики у таких районах, як Волочеський - всього 32 заклади), Городоцький - 42, Дунаєвецький р-н - 40, Красилівський - 43, Хмельницький - 52, Ярмолинецький – 28, м. Хмельницький – 50. З усіма базами практики укладені угоди про проведення практики студентів.

Укладено угоди про співпрацю з такими дитячими оздоровчими таборами, як: дитячий оздоровчий табір «Світанок» (с. Білогородка Ізяславського району, Хмельницька область), дитячий оздоровчий заклад «Прибережний» (сmt. Лазурне Скадовського району, Херсонська область), дитяче оздоровче містечко «Джерельце» ЛОК санаторій-профілакторій «Яблуневий сад» (с.Жилинці Ярмолинецького району, Хмельницька область), дитячий оздоровчий комплекс «Чайка» (с. Головчинці Летичівського району, Хмельницька область), районний дитячий оздоровчий табір «Надія» (с. Доброгорща, Хмельницького району, Хмельницька область), «Подільські джерела» (с. Маліївці, Дунаєвецький р-ну) та ін.

Крім того студенти проходять літню педагогічну практику на базі пришкільних таборів у школах за місцем проживання, Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва, Хмельницького обласного еколого- натуралістичного центру учнівської молоді, мовної студії А+ (м. Хмельницький), центру стратегічних ініціатив (м. Хмельницький), а також у наметовому таборі «Мандрівник» Хмельницького міського центру туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді [3].

З 2006 р. Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія тісно співпрацювала з Міжнародним дитячим центром «Артек», де студенти проходили літню педагогічну практику у дитячих таборах «Морський», «Янтарний», «Річковий», «Кришталевий», «Лісовий». При чому кожного року вожатський рух набував все більшого обертів. Більше 100 студентів проходили практику в МДЦ Артек не лише влітку, а й протягом усього року, працюючи вожатими, вчителями початкових класів у Артеківській школі. Говорячи про літню педагогічну практику у Міжнародному дитячому центрі «Артек», можна сказати, що це для студентів було не просто місцем проходження педагогічної практики, а черговою сходинкою у їх кар'єрному зростанні або реалізації своїх здібностей. Бо «Артек» дав можливість студентам попрацювати педагогом - організатором; пізнати радість спілкування з дітьми; закріпити навички самодисципліни, самоорганізації; розвинути лідерські якості; познайомитися з цікавими людьми і знайти нових друзів; розвивати творчі здібності; оздоровитися.

На жаль, зважаючи на події останніх років, з 2013 р. ми не співпрацюємо із МДЦ «Артек» у Криму, але, на щастя, наразі ми маємо унікальну можливість направити студентів на літню педагогічну практику в дитячий табір оздоровлення та відпочинку «Артек-Буковель».

Окремі види практики (пленера, підготовка студентів до роботи з дітьми влітку, практика з

природознавства і краєзнавства) студентів організуються на базі відпочинку «Корчунок» у с. Корчунок Розсошанської сільської ради.

Музейну практику студенти проходять у багатьох музеях України, зокрема: Хмельницькому обласному художньому музеї; Львівському Національному музеї імені А. Шептицького; Львівській національній картинній галереї; Львівському історичному музеї; Вінницькому обласному художньому музеї; Національному художньому музеї України; Чернівецькому обласному художньому музеї; музеї «Писанка» у м. Коломия; Закарпатському музеї народної архітектури та побуту.

У Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії розроблено та затверджено на вченій раді академії Орієнтовне положення про проведення педагогічної практики студентів Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, в якому розкрито мету та завдання педагогічної практики, її види та основні напрями керівництва і підведення підсумків за вимогами Європейської кредитно-трансферної системи навчання при підготовці студентів за освітньо - кваліфікаційними рівнями молодший спеціаліст», «бакалавр», «магістр» за усіма спеціальностями [7].

У навчальних планах на основі стандартів вищої освіти України визначаються види практики, їх кількість, відведені на них кредити і години, а також терміни проходження. Відповідно до навчальних планів щороку працівниками відділу практики складаються графіки проведення педагогічної практики, графіки консультацій, плани та розклади усіх видів практики на усіх факультетах з усіх спеціальностей. Години за керівництво практикою відображені у картці навантаження викладача. Керівники практики мають методичне забезпечення до кожного виду практики.

Основною звітною документацією студентів з педагогічної практики є: щоденник практики, звіт з практики, робочий зошит, конспекти залікових уроків (занять) та ін., творчі індивідуальні завдання (в залежності від виду практики).

Протягом навчального року в академії організуються та проводяться інструктажі до кожного виду практики, творчі звіти та студентські науково – практичні конференції за їх підсумками. Студенти в доповідях і презентаціях демонструють розмаїття видів роботи, виконаної під час практики: від спостереження відкритих занять і уроків та аналізу педагогічного досвіду до проведення пробних занять і уроків; від підготовки до занять і уроків та добору наочних матеріалів до вивчення групи, класу та перевірки дитячих робіт, учнівських зошитів. Усе сказане доповнюється виставкою наочності та документації, колекцією фото- та відеоматеріалів з практики. На заходи обов'язково запрошуються керівники практики академії та баз практики (вихователі ДНЗ, учителі шкіл), де студенти проходили практику.

За матеріалами педагогічної практики та звітних науково-практичних конференцій видаються друком збірники наукових статей студентів, методичні рекомендації тощо [1].

Директори шкіл, їх заступники, завідувачі дошкільних закладів, методисти, учителі та вихователі є рецензентами курсових і дипломних робіт студентів і слухачів магістратури. Учителі початкових класів, вихователі дошкільних навчальних закладів демонструють свою педагогічну майстерність для студентів, проводячи показові уроки, заняття, беруть активну участь у проведенні конференцій, семінарів, друку публікацій.

Протягом 2000-2016 рр. керівниками практики написано більше 100 наукових статей з проблем практичної підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку, учителів початкових класів, учителів музики, етики та естетики, учителів образотворчого мистецтва, учителів хореографії, а також філологів української та іноземної мов у збірниках наукових праць України та за рубежом.

Значними науковими доробками є дисертаційні роботи проректора з педагогічної практики Л.А.Машкіної, завідувача виробничої практики Н. В. Казакової та методиста практики А. О. Угненко, які успішно були захищені у 2000, 2005 та 2014 рр.

У 2012 році проректор з педагогічної практики Л.А.Машкіна, працівники відділу педагогічної практики Н. В. Казакова, А. О. Кашук (науковий керівник – ректор академії, доктор педагогічних наук, професор І. М. Шоробура) брали участь у VIII-го обласному конкурсі науково-дослідних робіт у номінації «Гуманітарні науково - дослідні роботи» та отримали II премію за науково-дослідну роботу «Практична підготовка майбутніх учителів початкових класів у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії» [5].

Керівники практики беруть активну участь у науково-практичних конференціях, семінарах з проблем практичної підготовки студентів на базі вищих навчальних закладів України та зарубіжжя.

Висновки... Таким чином, педагогічна практика у Хмельницькій гуманітарно - педагогічній академії є однією із найбільш дієвою, виробничо (професійно) спрямованою формою навчання студентів. Роль педагогічної практики у становленні особистості вихователя, учителя, викладача, управлінця та у засвоєнні педагогічної професії надзвичайно велика. Під час практики студенти мають можливість самоствердитися у новій статусно-рольовій позиції, ідентифікувати себе з

професійною моделлю майбутнього педагога, котрий виконує різні функції: навчальну, виховну, розвивальну, материнську, діагностичну, соціалізацій та ін.; сформувати свій індивідуальний стиль професійної діяльності з дітьми, батьками, колегами; сформувати професійні здібності; визначити для себе професійні перспективи та шляхи їхнього досягнення, а також прагнути до постійного вдосконалення і творчості.

Орієнтація на студента, його потреби, створення умов для забезпечення всебічного розвитку кожної особистості, орієнтація керівників практики на ефективну самокеровану індивідуальну та колективну діяльність у різних автономізованих педагогічних системах – такий зміст нової парадигми управління практичною підготовкою студентів на сучасному етапі у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі... Перспективи подальших розвідок щодо організації педагогічної практики у Хмельницькій гуманітарно – педагогічній академії ми вбачаємо у проектуванні моделі управління різними видами практики, використання інновацій у цьому процесі тощо.

Список використаних джерел і літератури / References:

1. Вісник педагогічної практики (до 90-річчя Хмельницької гуманітарно- педагогічної академії) / Укл. Н. В. Казакова, А. О. Кашук, Л. А. Машкіна. Хмельницький: Вид-во «Ю.І.Горенюк», 2011. 158 с. / *Herald of Pedagogical Practice (for the 90th Anniversary of the Khmelnytskyi Humanitarian Pedagogical Academy)*, Khmelnytskyi, Vyd - vo «Yu.I.Horenjuk», 2011. 158 p. [in Ukrainian].

2. Дарманський М. М. 80 років освітнього шляху. Сторінки історії Хмельницького педучилища, коледжу, гуманітарно-педагогічного інституту / М. М. Дарманський, Ю. В. Телячий, Л. Ф.Шумлянська. Хмельницький : Поділля, 2001. 132 с. / Darmanskyi M.M. 80 Years of Educational Path. Pages of History of Khmelnytskyi Pedagogical School, College, Humanitarian-Pedagogical Institute, Khmelnytskyi, Podillia, 2001. 132 p. [in Ukrainian].

3. Казакова Н. В. Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія та Хмельницька спеціалізована загальноосвітня школа І-ІІІ ст. № 15: грані співпраці / Н. В. Казакова, А. О. Кашук, Н. В. Кривошей. Хмельницький : Вид-во ФОП «Казаков О.М.», 2013. 38 с. / Kazakova N.V. Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy and Khmelnytskyi Specialized Secondary School I-III. No. 15: The Faces of Cooperation, Khmelnytskyi, View of FOP «Kazakov O. M.», 2013. 38 p. [in Ukrainian].

4. Машкіна Л. А. Педагогічна практика Хмельницької гуманітарно- педагогічної академії: історія та сучасність / Л. А. Машкіна, Н. В. Казакова. Хмельницький : Вид-во ХГПА, 2011. 77 с. / Mashkina L. A. Pedagogical Practice of Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy: History and Modernity, Khmelnytskyi: Vyd-vo the KhHPA, 2011. 77 p. [in Ukrainian].

5. Машкіна Л.А. Історичні аспекти практичної підготовки майбутніх педагогів у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії. *Педагогічна практика як перша ланка практичного засвоєння педагогічної професії* : матеріали міжвузівської (заочної) науково-практичної конференції (до 95-річчя Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії) (Хмельницький, 15 березня 2016 року) / Укл. Н. В. Казакова, Н. А. Сівак, І. П. Яшук. - Хмельницький : ФОП «О.М.Казаков», 2016. 261 с. С.129-134. / Mashkina L.A. Historical Aspects of Practical Training of Future Teachers in the Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, Khmelnytskyi, FOP «O.M.Kazakov», 2016. 261 p. p.129-134. [in Ukrainian].

6. Машкіна Л.А. Педагогічна практика в Хмельницькій гуманітарно- педагогічній академії : Інформ.-метод. збірник. Хмельницький : Вид-во ХГПА, 2009. 158 с. / Mashkina L.A. Pedagogical Practice in Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, Khmelnytskyi, View of HGPA 2009. 158 p. [in Ukrainian].

7. Орієнтовне положення про проведення практики студентів у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії / Укл. Л. А. Машкіна, Н. В. Казакова. Хмельницький : Вид-во ХГПА, 2015. 64 с. / *Approximate Provision on the Practice of Students in Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy*, Khmelnytskyi, Vyd-vo KhHPA, 2015. - 64 p. [in Ukrainian].

Дата надходження статті: «18» жовтня 2017 р.

Стаття прийнята до друку: «20» листопада 2017 р.

Рецензенти:

Мачинська Н. – доктор педагогічних наук, професор

Яшук І. – доктор педагогічних наук, професор

Машкіна Людмила – помічник ректора Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, кандидат педагогічних наук, доцент, e-mail: e-mail: kgpa@ukr.net

Mashkina Lyudmila – assistant of the rector of Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, candidate of pedagogical sciences, associate professor, e-mail: kgpa@ukr.net

Казакова Наталія – доцент кафедри педагогіки Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, кандидат педагогічних наук, доцент, e-mail: natvikt@ukr.net

Kazakova Nataliia – professor of the department of pedagogics of Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, candidate of pedagogical sciences, associate professor, e-mail: natvikt@ukr.net

Цитуйте цю статтю як:

Cite this article as:

Машкіна А., Казакова Н. Організація педагогічної практики студентів у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії: історія та сучасність. *Педагогічний дискурс*. 2017. Вип. 23. С. 90–95.

Mashkina A., Kazakova N. Organization of Pedagogical Practice of Students in Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy: History and Modern Times. *Pedagogical Discourse*. 2017. Issue 23. pp. 90–95.